

Förbandsbesöksrapport Upplands flygflottilj F 16

10 oktober 2024

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspliktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem värnpliktiga väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöket. Den belyser såväl brister och utmaningar som det som fungerar väl och annat som bidrar till positiv utveckling på flottiljen. Genom detta uppmuntras andra förband att ta efter goda exempel och gemensamt arbeta för att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och främja goda utbildningsförhållanden.

Föreliggande rapport utgör en dialog med er. Ni har möjlighet att lämna synpunkter på rapportens innehåll, korrigera eventuella felaktigheter och upplysa Pliktrådet om sakförhållanden som ni anser saknas. Eventuella synpunkter ska vara fabian.nilsson@pliktradet.se tillhanda senast 10 januari 2025. Därefter kommer rapporten att delges berörd LMA via Pliktrådet, samt relevanta funktioner inom Försvarmakten. Rapporten publiceras även på www.pliktradet.se samt delges media, riksdagen och Regeringskansliet.

Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar under kvartal två.

Pliktrådets besökare:

Fabian Nilsson

Jakob Ahlesten

Innehållsförteckning

Förbandsbesöksrapport Upplands flygflottilj F 16.....	1
Plikträdet.....	1
Rapporten.....	1
Information om förbundet	2
Sammanfattning av rapporten	2
Arbetsmiljö & säkerhet	3
Boendemiljö & vistelseutrymmen	3
Försvarshälsan.....	3
Fysisk belastning.....	3
Psykisk hälsa	4
Avbruten utbildning	4
Juridiska rättigheter och skyldigheter	4
Attityder & jargong	4
Materiel & personlig utrustning.....	5
Information & mönstring	5
Medinflytande	6
Meningsfull utbildning	6
Meningsfull fritid	6
Resor.....	6
Soldathem	7
Övrigt.....	7
Avslutning.....	7

Information om förbundet

Upplands flygflottilj ligger i Uppsala som en del av Uppsalas Garnison. Flottiljen utbildar för värnpliktskullen 2024–2025 fyra plutoner i ett kompani. I år ryckte 173 värnpliktiga in på flottiljen, för att genomföra grundutbildning. Flottiljen hade ett tidigare inryck med gruppchefsuttagna och ett senare med resterande soldater.

Sammanfattning av rapporten

Plikträdet huvudsakliga erfarenheter från besöket som har kommunicerats till F 16.

Plikträdet föreslår att förbundet:

- Jobbar med att förbättra kommunikationen befäl emellan, men även mellan befäl och andra enheter på flottiljen.
- Fortsätter jobba med att förbättra infrastrukturen.
- Ser över befattningsbeskrivningar och förbättra dem för att ge en mer rättvis bild för de mönstrande och skapa rätta förväntningar för de värnpliktigas vid inryck.

Arbetsmiljö & säkerhet

Flottiljen har problem med dess infrastruktur, vilket uttrycktes av både befäl, ledning, stödfunktioner och de värnpliktiga. Flottiljen har en stor begränsning i antalet tillgängliga logement, vilket begränsar tillväxten. Plutonerna bor nu på två olika våningar. På den ena våningen saknas ett sjuklogement. Den andra våningen har slått ihop sjuklogement med skåpsrum. Rutiner för sjuklogement upplevdes bristfälliga. Vid dialog med ledning framfördes det att en annan byggnad kommer användas till sjuklogement. Lektionssalar är inte i brist men är storleksmässigt en svårighet. Försvarshälsan är för närvarande placerade på två olika platser. Förrådet uttryckte även att de är trångbodda.

Vid Plikträdet besök hade inte skyddsassistenter genomfört den centrala skyddsassistentutbildningen och kände sig otrygga då de inte kan genomföra de uppgifter som inräknas.

Säkerhetenstänket upplevs bra från de värnpliktigas sida. I de fall situationer uppstår, beror det på värnpliktigas egna bevåg.

Boendemiljö & vistelseutrymmen

Vid Plikträdet besök var det två logement som saknade el. De kunde inte använda några av de lampor som satt i vägguttag eller ladda elektroniska enheter. De felrapporter som satt uppe tog även väldigt lång tid att åtgärda. Detta var något som både befäl och värnpliktiga uttryckte vid besöket. Flottiljen saknar en stor lokal för att samla kompaniet, vilket skapar logistiska svårigheter vid större uppställningar.

Försvarshälsan har blivit placerade på två olika platser på grund av att det finns svartmögel i lokalerna, vilket inte är önskvärd i en vårdmottagning. Även förrådet uttryckte bristande vistelseutrymmen i då det förkom vattenläckage i deras lokaler.

Annars upplevdes de värnpliktiga nöjda med de vistelseutrymmen man har.

Försvarshälsan

Försvarshälsan är totalt 13 anställda men ska vara 14. Likt nämnt sitter man i två olika lokaler på grund av platsbrist och svartmögel. Förhoppningen är att man ska flytta efter årsskiftet. Kompaniet kan beställa Försvarshälsan att delta under fälttjänst, vilket upplevs fungera bra. Försvarshälsan sitter även med på kompanirapporter och tycks ha en bra kommunikation och samarbete med kompaniet och befälslag. Försvarshälsan har utbildning tillsammans med befäl och instruktörer innan inryck. Man håller även en inrycksföreläsning för de värnpliktiga under första veckan. Försvarshälsan ger då ut ett egenvårdshäfte till varje värnplikt samt skadehandbok till varje logement.

Försvarshälsan har för tillfället en psykolog vilket höjer arbetsbelastningen men påverkar förhoppningsvis inte grundutbildningen. Psykologen prioriterar grundutbildning framför allt annat och har avsatt tid för detta.

De värnpliktiga uttryckte att det gick fort att få tid hos Försvarshälsan och man får bra vård. Däremot ansåg de att kommunikationen mellan Försvarshälsan och befäl måste förbättras.

Fysisk belastning

De värnpliktiga tycker att belastningsstegringen har fungerat bra. Gruppbefälsplutonen var speciellt nöjda med hur deras belastningsökning var utformad. Det senare inrycket har haft skador men de tycker fortfarande att stegringen fungerat bra. Försvarshälsan anser också att belastningstrappan har fungerat bra och att det inte finns något som urskiljer sig från förgående år. Plikträdet har inget att anmärka på.

Psykisk hälsa

Många av de värnpliktiga kände en inryckstress, de första veckorna, men ansåg att det var en naturlig del i förändringen. Försvårshälsan instämmer med det. Försvårshälsan tycker att lägesbilden speglar samhället och att många granskningsnämnder därav härstammar i psykiska skäl. Försvårshälsan har ett bra samarbete med värnpliktskonsulenten i de fall den värnpliktiga behöver ytterligare stöd, men vet inte hur många hon har träffat.

De värnpliktiga hade en brandövning dag två under natten, vilket bidrog till extra stresspåslag i ett redan stressigt läge.

Avbruten utbildning

F 16 har haft elva avbrott vid Pliktrådets besök. Två granskningsnämnder skulle ske inom snar framtid. Fem avbrott beror på psykiska skäl, tre på fysiska skäl och tre av annan anledning.

Juridiska rättigheter och skyldigheter

Kompanichefen hade en genomgång av disciplinansvar vid inryck. De värnpliktiga uttryckte att kunskapsnivån var låg och skulle önska repetition i detta område. Pliktrådet broschyr var utdelad men inte till samtliga värnpliktiga. Vid dialog med kompanichef, framfördes det att skulle förbandet tar med sig detta och ska implementera det i planeringen.

Attityder & jargong

De värnpliktiga tycker att jargongen mellan värnpliktiga är bra. Det har skett mindre incidenter men inget som vuxit, utan hanterats på ett bra sätt. Det finns en rivalitet mellan plutonen men tillika där har inget utvecklats till något destruktivt, enligt de värnpliktiga och kompanichefen. Rivalitet eller konkurrens kan leda till höjd moral och vilja till förbättring/utveckling, vilket det i Pliktrådets uppfattning gör i detta fall. De värnpliktiga upplevde dock att det finns en försämrad jargong gentemot kvinnor under förinrycket.

De värnpliktiga uttryckte att jargongen med förrådet i vissa lägen upplevs otrevlig. Det finns värnpliktiga som ibland känner sig dumförklarade vid persedelsbyte eller tvättbyte. De värnpliktiga fortsatte med att det kan bero på en tidspress under tvättbyte vilket skapar onödig stress för personalen och de värnpliktiga. Det kan då leda till en mer offensiv stämning och upplevas som irritation. Men eftersom otrevligheten från förrådet upplevs generellt uppmannar Pliktrådet att detta är något att undersöka.

Matsalspersonalens jargong är alltid bra.

I dialog med värnpliktiga var man mycket nöjda med sina befäl. Befälen är hårda men rättvisa. De har en god förmåga till att förändra sin jargong beroende på verksamhet. Befälen har även en tydlig mänsklig sida där man kan samtala om mer känsliga ämnen ifall det krävs, men även skämta med i mer oseriösa situationer. Gruppchefsplutonen var väldigt nöjda med deras löjtnant och även i det senare inrycket tycker man att befälen håller en hög nivå. Det var en av de saker man ansåg var bäst på flottiljen.

Från de värnpliktigas sida tycker man att kommunikationen mellan befäl måste förbättras. Det finns flertal tillfällen då man fått olika direktiv från olika befäl om hur vissa typer av verksamhet ska genomföras. Ett citat från en av de värnpliktiga var "Dem verkar ej prata med varandra". Dålig kommunikation och olika direktiv resulterar i extra stress och förlust i tillit till befälen. Kommunikationen mellan befäl och andra enheter som matsal, förråd och Försvårshälsan måste också förbättras.

Materiel & personlig utrustning

Från förrådet sida är materieläget mycket bättre än tidigare, trots att vissa brister återfinns. De värnpliktiga har fått lämna ifrån sig skyddsmasker vilket har gjort att de värnpliktigas CBRN-utbildning kommer senareläggas. Man har på förrådet en låg siffra av anställda med tanke på hur många individer de betjänar. Det skapar problematik.

Flottiljen har värnpliktiga som använder sig av stridssäck 2000 och de gamla trossarna, vilka lätt går sönder. Stridssäck 2000 är problematiskt och ger de värnpliktiga skador längs höfter på grund av avbärarbältet. Det har resulterat i att värnpliktiga klipper kasserade liggunderlag för att minska påfrestningen på höfterna. Plikträdet anser att Stridssäck 2000 ska fördömas och bör tas ur bruk snarast möjliga. De gamla trossarna de värnpliktiga fick ut hade trasiga spännen och dragkedjor vid utgivning. Det förekommer värnpliktiga som har ryggsäck 12.

Förbandet använder flertalet olika kängor ute hos de värnpliktiga. Värnpliktiga använder attackkänga 5.11, marschkänga 90 och 90B, känga 08 och vinterkängan. Det fanns även några som vid inryck hade djungelkängorna. De värnpliktiga och förrådet lyfter att attackkänga 5.11 inte är tillräckligt bra för verksamheten som en värnpliktigt utför. Det tog fyra veckor, från inrycket, innan förrådet började få in trasiga 5.11.

Flottiljen använder till större del regnställ från Helly Hansen. Enligt befäl och värnpliktiga går det regnstället lätt sönder och håller inte väta ute. De värnpliktiga uttryckte att de inte håller sig torra vid användning. Förrådet delar ut detta för att det ska slutförbrukas.

De värnpliktiga kvinnorna ha fått ut BH fält 1 och 2. BH fält 1 uppskattas och upplevs fungerar bra överlag. BH fält 2 föredras att inte användas av de värnpliktiga. Dess spännen vid nyckelbenen skapar besvär när man bär antingen stridsutrustning eller packning. De korta trosorna är heller inte att föredra då de skapar skav på höfterna enligt de värnpliktiga. Flottiljer ger ut underklädesbidrag som ska användas för trosor, men inte för BH. Plikträdet rekommenderar förbandet att införa underklädesbidrag för både trosor och BH. Det är något flottiljen kommer se över.

En av flottiljens plutoner hade fått till sig att kroppsskydd 23D ska användas innanför fältjackan. Problemet ska vara lyft och numera åtgärdat.

Utbildningsmateriel i form av fordon är en brist. Man har fem/sex fordon per pluton men endast två är funktionsdugliga. Många av fordonen har, enligt befäl, en låg funktionsduglighet och har haft det över en längre tid. Många av fordonen borde inte få köras men kvartermästaren jobbar flitigt för att verksamheten ska fortgå. För tillfället fungerar det att lösa uppgift men det kommer med en fara. Det finns situationer där dörrar ha öppnats under färd, vilket kräver ett direkt stopp längs vägen. Från flottiljen är det en arbetsmiljörisk, med karaktär gul, men ingen omedelbar åtgärd behövs göras. Detta är något som tidigare Pliktråd och flottiljen har tryckt på länge.

Information & mönstring

F 16 har värnpliktiga som genomför utbildning på annan ort, de har luftbevakare som ska till F 21. Informationen om detta tilldelades under informationsträffen. Det finns ingen garanti att samtliga luftbevakare deltog vilket leder till att det kan finnas värnpliktiga som inte fått någon information förens efter inryck vilket, i Plikträdet mening, är för sent. Förbandet bör säkerställa att samtliga värnpliktiga som kommer att genomföra utbildning på annan ort får informationen.

Det fanns många som upplevde att de inte fått den befattning som framfördes hos inskrivningshandläggaren. R3-soldaterna är några som sticker ut i denna fråga. De värnpliktiga fick ingen information om befattning, när de väl kom till flottiljen, vilket skapade en stor oklarhet om den enskildes tjänst. Det föreligger fortfarande bristande information om

hundförare på flottiljen, detta är något som hela flygvapnet behöver utvecklas på. Det har skett befattningsbyten, eftersom förbandet beställt Räddningssoldater trots att förmågan att utbilda inte finns. Detta är kommunicerat i ett så tidigt skede som möjligt till soldaterna, men har skapat en del besvikelse hos de värnpliktiga. Numera är situationen att betrakta som hanterad.

Medinflytande

De förtroendevalda var nöjda med den utbildning de fått i rollen, men som tidigare nämnt upplevde förbandets skyddsassistenter fortfarande en stor okunskap/osäkerhet. De värnpliktiga tycker att det dem lyfter tas på allvar och inget underprioriteras. Generellt är de värnpliktiga nöjda med medinflytandet på flottiljen. Det upplevdes enkelt att lyfta saker som resultera i bra återkoppling. Ifall det inte kan göras direkt får man det nästkommande vecka. Flottiljen har plutonens timme innan varje tjänstefri helg med välfungerande protokoll. De värnpliktiga hade däremot önskat att ha en plutonens timme under längre tjänstgöringsperioder. Det var något kompanichefen höll med om och bereda möjlighet för.

Befälen uttryckte att plutonen timme just nu var som en "smekmånad". Det är för tillfället i en uppstartsfas eftersom de värnpliktiga hade sena inryck. Detta förväntas att förändras.

Nätverk värnpliktig kvinna fungerade bra och möten genomfördes på tjänstetid. Man kommer i fortsättning ha mötena i samband med lunch och såklart tillse att deltagande har en förlängd lunch. Vid Plikträdet besök hade man haft ett introduktionsmöte där även män deltog. Detta var väldigt uppskattat från samtliga som deltog. Flottiljen har en anställd som är ansvarig för NVK på kompaniet.

De olika nämnderna som genomförs är kompaninämnd och förbandsnämnd. Vid förbandsnämnd ges det tid för ett samordningsmöte för att konkret sammanställa punkter, som de värnpliktiga vill lyfta. Det var något som de också önskade att ha till kompaninämnden då det upplevdes mer slagkraftigt och effektivt. Från kompanichefens sida vill man att kompaninämnder ska vara helt transparenta och förespråka linjevägen. Ifall plutonchefen ger ett tydligt svar på frågan som inte gick enligt de värnpliktigas önskan, ska man inte gå runt linjevägen och ställa samma fråga till kompanichefen. Plikträdet delar delvis kompanichefens uppfattning. Vissa frågor kan ha grund i ett ledarskap och behöver lyftas högre, men Plikträdet förstår kompanichefens resonemang.

Plikträdet uppfattade att medinflytandeorganisationen var välfungerade, men anser att utbildningen bör tidigareläggas.

Meningsfull utbildning

Plikträdet uppfattning är att flottiljen bedriver en meningsfull utbildning med god metodik och pedagogik. Förbandets värnpliktiga delar Plikträdet uppfattning.

Meningsfull fritid

De värnpliktiga har fått ut stomschema över verksamheten och får schema en vecka framåt. Däremot upplevs det ibland svårt att planera fritid då mycket i schemat ändras. Det gör att de värnpliktiga inte alltid kan planera då de inte vet ifall förändring sker i form av nya uppgifter. Oplanerade kvällstjänster förekommer, vilket också försvårar tillgången till meningsfull fritid.

Resor

Under föregående år hade flottiljen många problem med resor mellan Uppsala och Stockholm. I år har förbandet hittat en lösning, vilket gör resorna mycket smidigare. Däremot upplevs adjutanten svår att få tag på, från de värnpliktigas sida. Plikträdet rekommenderar förbandet att införa expeditionstider hos adjutanten då det även finns svårigheter att diskutera och belysa frågor angående kompensationer.

PLIKTRÅDET

Dnr: 2025-FÖRB-0026
Plikträdet 2024/2025
Författare: Fabian Nilsson

Stockholm
2024-10-10

Soldathem

Soldathemmet uppskattas väldigt mycket av de värnpliktiga. De tillhandhåller bra lokaler och flera aktiviteter. Soldathemmet har även möjlighet at låna ut cyklar till de värnpliktiga, vilka ofta används. Personalen är alltid trevligt.

Övrigt

Plikträdet har inga övriga punkter att belysa.

Avslutning

Avslutningsvis vill Plikträdet tacka för ett välplanerat besök med bra dialog och öppenhet. Vi ser fram emot att besöka Upplands flygflottilj F 16 vid nästa tillfälle.

Fabian Nilsson
Vice ordförande, förbandsansvarig F 16

070-848 51 91
fabian.nilsson@pliktradet.se